99. ՓԻՍ ՄԱՐԸ

Իլալ ա, չիլալ մին թաքավեր ա իլալ, ըտրան մին կնեգյ ա իլալ։ Վեր էտ կնեգյը պատճառավեր ա տեռալ, ասալ ա.— Վեր կնեգյըս խոխան պիրի, մուրթուլական ըմ։

Էտ կնեգյը մին տղա յա պիրում պրծնում, օնքերը ուրուր տամ, նստում։ Էտ պուրուրեն տըղան լուզու յա ինում, խոսում։

Ասում ա.— Ա՛ մար, խե՞ օնքերըտ ուրուր ըս առվա՞լ։

Ասում ա.— Դե քու հաՀր ինձ ըսպննական ա։

Էտ խոխան ասում ա.— Ինձ տար իմ հոր մղակումը վեր տիր։

Մարը իտի պտատած տանում ա, տինում հորը մղակումը։ ՀաՀրը տուս ա կյամ, տրեսնում մղակումը մին պաՀրուր։

Ասում ա. — Էս հի՞նչ պաՀրուր ա։

Էտ խոխան ասում ա.— Ա՛ հաՀր, յրես ըմ, ըսկացալ ըմ, վեր իմ մոր ըսպննական ըս, եկալ ըմ ասիմ, վեր իրեք տարե ինձ բախշիս։

ՀաՀրն ասում ա.— Քյրեղ ըմ բախշում։

Էտ խոխան վեր իրեք տիրեկան ա տեռնում, մարը էլհա օնքերը ուրուր ա տամ։

Խոխան ասում ա.— Օնքերըտ ուրուր մեր տալ, քյիննական ըմ էլհա քյրեզ ինձ բախշիլ տամ։

Ասում ա, պրծնում, քյինում հորը՝ թա.— Ա՛ հաՀր, իրեք տարեն էլ ինձ բախշի։

ՀաՀրը բախշում ա։ Տղան տեռնում ա վեց տրեկան։ Մարը էլհա օնքերը ուրուր ա տամ։

Էտ խոխան քյինո̈ւմ ա հորը թա.— Ա՛ հա̈ր, իրեք տարեն էլ ինձ բախշի։

Հա̈րն ասում ա.— Չէ, էլ կարել չըմ, ըսպանել բիդ'իմ։

Էտ խոխան քյինո̈ւմ ա մին լա̈վ ծի ճոկում, եր ինում, մարն էլ եր ա հանում թա̈րքյեն, քյինո̈ւմ։

Շատ վեր քյինո̈ւմ ըն, տեսնում ըն ծմակումը մին շինոթուն ա ջիհում։ Ըսկսում ըն ըտեղ ապրել։

Տղան քյնո̈ւմ ա վըերս անում, պիրում։ Էտ տները լոխ պեց ա ինո̈ւմ, մինա̈կ մինը՝ քլլած։

Տղան ասում ա— Ա՛ մար, էտ քլլած տո̈ւնը պենաս վեչ, թող իտի կենա։

Տղան քյնո̈ւմ ա հա̈նդը, մարը եր ա կենում էտ տո̈ւնը պենում, տեսնում ըտեղ մին օշափ։ Ըսկսում ա էտ ուշափեն նհետ թաքուն ապրելը։

Էտ կնեգյը ուշափեն ասում ա.— Հո՞ւնց անինք, վեր տղես կլո̈խը վարինքյ, սպանինքյ, յա կուրցնինք։

Ասում ա, պըծնում, սըտըստ հիվընղանում։

Տղան ասում ա.— Ա՛ մար, հի՞նչ կօտիս, վեր սղանաս։

Մարն ասում ա.— Առո̈ւծու կաթնը կօտիմ, վեր սղանամ։

Տղան եր ա կենում հղեն ընգնո̈ւմ, քյինո̈ւմ։

Քյինո̈ւմ ա, քյնո̈ւմ, մին մարթ ա ջիհո̈ւմ։

Էտ մարթն ասում ա.— Բա՛լա, հիշտե՞ղ ըս քյինո̈ւմ։

Թա դե.— Քյինո̈ւմ ըմ առո̈ւծու կաթն ճարիմ իմոր[1] հետե։

Էտ մարթն ասում ա.— Քու մար լա̈վ հղըցու յրա չի, ամմա վեր օղում ըս տանիս, քյինի փլան ծառու փչակում կյողը կաց, մին կաղ-լեգյ առո̈ւծ ա կյիլա̈կան, էն ա էտ առո̈ւծին վըեննը օռած, վեննը կպըծցնիս։ Ըտրանա եստ հինչ օզիս, տալու յա։

Էտ տղան քյնո̈ւմ ա, փչակումը կյողը կենում, տըեսնում մին վըեննը օռած առո̈ւծ եկավ պարանց ընգա̈վ, ճոտերը ըսկսեցին ծծելը։

Էտ տղան մին չոփավ առո̈ւծին վըեննը պըծցնում ա։

Առո̈ւծը եր ա կենում, ըսկսում խոսելը.— Տու էտ լվոթունը վեր ըրալ ըս, յըես էլ քյըեզ բեդմա լվոթուն անիմ։ Ասե՝ տըեսնամ հի՞նչու վըս եկալ։

Էտ տղան ասում ա.— Ցըես կաթնու վում եկալ, վեր տանիմ, իմար օտե, սղանա, էն ա հիվանդ։

Էտ առո̈ւծն ասում ա.— Քու մար լա̈վ հղըցու յրա չի, ամմա վեր

[1] Իմ մոր (Մ. Կ.)

օղում ըս, քյինի հանե, ինդի տըվեր առուծու ճոտեր կան, մինը ըսպանե, կուպրուն տուս ըցի, պեր կաթնավ լցնիմ, քյըեզ տամ։

Էտ տղան քյինում ա, կուպրուն տուս քցում, պիրում, տամ առուծին։ Առուծը կաթնավ լցնում ա, էրկու առուծու ճոտու նհետ ուրան տամ, թա քյինի։

Էտ տղան կաթնը տանում ա, տամ մորը։ Մարը օտում ա, սղանում։ Մարը մըն էլ ա հիվընդանում։

Տղան ասում ա.— Ա՛ մար, հի՞նչ կօտիս։

Մարն ասում ա. Փլան տեղը ասում ըն անմահական խնձոր կա, վեր պիրիս կօտիմ, սղանամ։

Էն տղան ծին եր ա ինում, առուծին ճոտերն էլ յոր ա օնում, քյինում։

Քյինում ա, հանում մին խնձորու բախճա, նղացած ծին կապում, ինքյը պարանց ընգնում, քոն ինում։ Մին վախտ զուրթնանում ա, տրնոնում առուծնուն պիրիններն բռնփալալ։

Ասում ա.— Պա՛հ, շան տղես ընդրնեն ծիս կերալ ըն։

Մին էլ եշում ա, տրեսնում ծին ընդեղ։ Եր ա կենում, թա քյինի, տեսնում օխտը օշափ ըսպնոտած, ընդեղ վեր ածած։ Քյնում ա տրեսնում, ընդեղ մին տոն։ Պենում ա, նի մննում, տրեսնում մաչին մին ախճիգյ։

Էտ ախճիգյն ասում ա.— Պա վեր տու ինձ էտ ուշուփներան ըղադալ ըս, յըես քյըեզ հի՞նչ լվոթուն անի՞մ։

Էտ տղան ասում ա.— Յըես եկալ ըմ խնձոր տանիմ, իմար[1] հիվանդ ա, հանցու օտե, սղանա։

Էտ ախճիգյն ասում ա.— Քու մար լավ հղրցու յրա չի՞։ Դե վեր օղում ա, կտամ, կտանիս, ամմա ասում ըմ ինձ օքնիս, քյինինք իմ հոր թաքավերոթունը, յըես թաքավերու ախճիգյ ըմ։

Էտ տղան ասում ա.— Չէ, խնձորը տանել ըեդիմ, իմար օտե սղանա։

Էն ախճիգյը ուրան մտանան տամ ա էն տղեն, տղան էլ առուծնեն տնում ա ըխճկանը նհետ, հանցու տանե ուրան հորը կոշտը, ինքյը խնձորը յոր ա օնում, քյինում։ Տանում ա տամ մորը։ Մարը օտում ա, սղանում։

Մարը տրեսնում ա, վեր կարում չի տղեն հանց տեղ ըղարկե, վեր կյա վեչ, ուշափեն ասում ա.— Եք ըսպանինք։

Օշափն ասում ա.— Յըես իտի տղեն նի չըմ կյալ։

---

[1] Իմ մայրը

Մարը տղեն աշկերը տուս ա տամ, թողում քոռ։ Առուծնեն քյը-նում ըն, կորչում։ Էտ տղան եր ա կենում քյինում-քյինում, տուս կյամ, էն ըխճկանը հոր թաքավերությունը։ Տուս ա կյամ մին տեղ, տըբեսնում ըտղատ ճուրու քչքչոց ա կյամ։ Գյիդում ա, վեր ըտեղ ախպուր կա։ Ըխճկերքը կյամ ըն, թա ճուր տանին։

Էտ տղան ասում ա.— Էտ ամանը ինձ տըվեք միկա ճուր խմիմ։

Ընդրանք ասում ըն.— Էս ամանը թաքավերեն ըխճկանը ամանն ա, չի կարելի։

Ախրը վեր էտ տղան շատ ղանչանք ա անում, կոլան տամ ըն ուրան, ճուր ա խմում պրծնում, մուտանան քցում կուլեն մաչը։

Թաքավերեն ախճիգյը ճուրը խմում ա պրծնում, տըբեսնում ուրան մուտանան կուլեն մաչին։ Հրցըփորց ա անում, քյնում ըն էն տղեն ճարում, տըբեսնում քոռ։

Յոր ա օնում, կյամ հորը կոշտը, թա.— Ա՛ հա՜ր, էս տղան ինձ ըղագալ ա, հի՞նչ թա՜հրը օղում ա ինի, տու ըստրա սղըցրու։

Թաքավերը շատ ա չըշարվում, կարում չի, թա՜ սըղըցնե։

Մեհեթ էն տղան նան թաքավերեն ախճիգյը ղրուց ընեյիս, թաքավերեն ախճիգյը եշում ա, տեսնում էրկու մոկնը տուս եկեն, ուրուր նհետ խաղ ըրեն։ Խաղ ըրեն, մինը թխից մինին աշկը վեր ածից, մըն էլ լոք-լոք ըրեն, լոք-լոք, էն մինը մին խոտ կտրից պերավ քսից էն քոռ աշկը սըղըցրուց։

Թաքավերեն ախճիգյը էտ վեր տրեսնում ա, քյինում ա էտ խոտան մին խիլլա կտրում, պիրում քսում էն տղեն աշկերը, սղցնում։

Թաքավերը էտ տղեն մըն էլ ուրան ըխճկանը հետե օխտը օր, օխտը քշեր հրսանեքյ ա անում։ Էն տղան քյինում ա առուծներեն քթենում, պրծնում, քյինում մորն էլ քթենում, տրբեսնում ուշափեն նհետ փսակված։ Մորը մաչան էն հանգին ա հալալ կես անում, վեր մին կաթ ա՜ռուն չի կաթում։ Կեսը տամ ա մին առուծին, կեսն էլ էն մին։ Օշափեն էլ նի չի կյամ։

Մեր ռանգյ-ռանգյ, ջուռարաջուռա ծըղրգյներավ լիգյը բախչան իրեք փոնչ թոփ վարթեր պերեք. մինը՝ ասողին, մինը՝ կյիրողին, մինը՝ կարթողին։